

פרטי כל מס. ג/7

מישיבת ועדת הכנסת שהתקיימה ביום
שני, כ"ו בחשוון תשי"א (6.11.50)
בשעה 11.00 לפנה"צ

נ ו כ ח י ם :
י. שפרינצק - יו"ר הכנסת
נ. ניר - סגן יו"ר הכנסת

חברי הועדה:

י. הררי - היו"ר
י. בר-יהודה
ד. בר-רב-האי
ס. בן-עמי
א.י. גרינברג
צ. יהודה
ש. כץ
י. כסה
מ. נורוק
א. רשיאל-נאור

ז. גלוסקא (בזכות דעה מיעצת)

מוזמנים:

פרופ' שקי - מטעם משרד המשפטים
מ. וילנר
א. הכרמלי

נ ע ד ר י ם :

פ. אילנית
מ. גרנובסקי
א. ג'רג'ור
מ. יערי
א. מזור
ע. סימון
ש. מיקוביץ
י. סרלין
י. שמחוני
א. שפטל
ה. קוק
א. ציזלינג
א. תבור

נ. ילין-מור (בזכות דעה מיעצת)

ס ד ר - ה י ם : א } תיקונו של חבר הכנסת בר-יהודה לסיכום הישיבה הקודמת.
ב } אופן ההצבעה בהצעה לסדר-היום של חברי הכנסת בדר ורוקח
בענין החיפושים אצל העולים.
ג } בקשת סיעת מפא"י לכנס את ועדת החוקה.
ד } אופן הדיון בחוק הבחירות, תאריך הבחירות וחוק המעבר.
ה } זכותו של שר שאינו חבר כנסת להשמיע את דבריו מעל
במת הכנסת.

היו"ר י. הררי:

לפני שניגש לסדר-היום מבקש חבר הכנסת
בר-יהודה להעיר משהו לסיכום של הישיבה
הקודמת.

י. בר-יהודה:

בסיכום של הישיבה הקודמת כתוב: "חבר
הכנסת בר-יהודה מסר הודעה אישית בקשר
להפרת המשמעת מצדו בישיבת הכנסת ביום 30.10.50 שהטביר את הסיבות שגרמו
להתנהגות זו. הוחלט: לא לדון בהודעתו של חבר הכנסת בר-יהודה."

אני לא ניסחתי את הודעתי בצורה זאת
ואינני יודע מי החליט שהיתה כאן הפרת משמעת. אם כבר מוסרים על ההודעה -
יש להביא גם את הסיבות. אני מציע שבמקום לתת הערכות, ימחק הסעיף הזה
ובמקומו תבוא ההודעה.

היו"ר י. הררי:

אני הבינתי את דבריך בצורה כזאת. אם
זו לא היתה הפרת משמעת - אינני יודע
מדוע הסברת מה שהסברת. לכן, הוחלט גם לא לדון בהודעה. אני חושב שהסיכום
הוא נכון. כוונת הסיכום היא, שמתוך הסיכום נבין מה היה בישיבה. בפרטיכל
רשומה הודעתך מלה במלה.

י. בר-יהודה:

אי-אפשר לכתוב זאת בסיכום, כי לא היתה
החלטה שזו היתה הפרת משמעת.

ד. בר-רב-האי:

בסיכום כתוב: " הוחלט לא לדון בהודעתו."
כפי שזכור לחברים, אני הוא שהצעתי לא
לדון בהודעתו כי הבינתי אותה כהודאה על הפרת משמעת ולכן לא רשמתי לפעולות
את העניין על השלחן. הקולות היו שקולים מאוד בשאלה זו. התנגדתי לדיון
מפני שהסתפקתי בהודעתך, אבל אם אתה אומר שלא הודעת בהפרת המשמעת - גם
הצעתי אינה עומדת במקומה ונדון מחדש בכל העניין.

ש. כץ:

אינני רוצה להכנסת לגופו של עניין, אבל
חושבני שזכותו של כל חבר כנסת שהודעתו
תרשם כפי שנאמרה. מה שנוגע לפרטיכל - יש לתקן-נו.

היו"ר י. הררי:

הסיכום אינו יכול להעשות על-ידי כל הועדה,
אלא על-ידי אדם אחד. אשמח מאוד אם משהו
אחר בוועדה יקבל על עצמו לעשות סיכומים. אבל, כל זמן שאני אנסח סיכומים
- אעשה זאת כפי שאני מבין. כל חבר יכול לומר שהסיכום אינו נכון ודרשמו
זאת בפרטיכל. אני יכול לסכם רק כפי שאני הבינתי, אני רואה שאנשים
אחרים הבינו זאת כמוני. אינני רואה כיצד אפשר להעכח על זאת. יכולים לומר
שהסיכום שלי אינו מהווה דיוק של מה שקרה, וזה ירשם בפרטיכל.

צ. יהודה:

האם קיים בכלל ויכוח שכאשר יושב-ראש
קורא חבר לסדר והוא אינו נשמע לו, יש
בזה אי-ציות או הפרת משמעת? אם חבר הכנסת בר-יהודה חולק על נקודה זאת
יש צורך לציית ליושב-ראש ושאי-ציות לו אמצא מהווה הפרת משמעת - אפשר
למצוא הצדקה לדבריו שאין הסיכום נכון. אבל אם הוא מסכים לכך - עליו גם
להסכים לסיכום. אם ההודעה רשומה בפרטיכל - אין לה מקום בסיכום.

י. בר-יהודה:

בישיבה היתה רק ההודעה שלי והוחלט לא
להתווכח עליה. לו התווכחו וקבלו החלטה
לא יכולתי להיות בעל-בית עליה. אבל, כיון שהיתה זאת רק הודעתי אני אחראי
לה ואין כאן מקום להערכות אלא רק לקביעת עובדה. אני חושב שאת הודעתי
רשאי רק אני להעריך.

הי"ר י. הררי:

אני רושם לפני שהסכימו אינו מכסא את הודעתו.

והדבר נרשם בפרטיכל.

אנו עוברים לדיון בסדר ההצבעה בהצעה לסדר היום בענין החפושים אצל העולים. יו"ר הכנסת ביקש מאתנו לתת לו הוראות בקשר לאופן ההצבעה.

י. שפרינצק - יו"ר הכנסת:

כאן נוצרה בעיה סבועה שאינה קיימת. הגענו להצבעה והיו לפני שלוש הצעות: הצעה לדון במליאה, הצעה להעביר לוועדה המתאימה והצעה להעביר לוועדת חקירה פרלמנטרית. תחילה התכוונתי להצביע כל הצעה בעד ונגד ואחר-כך בתוך כל הרעש וההטולה החלטתי, כפי שהחלטתי במקרים רבים להעמיד את שתי ההצעות להצבעה אחת מול השניה, ז.א. את ההצעה לדון במליאה ואת ההצעה לדון בוועדה להעמיד רק להצבעה "בעד" ואם יוחלט שהדיון במליאה אין צורך להעמיד להצבעה לאיזו ועדה, המתאימה או ועדת חקירה פרלמנטרית. אם יהיה רוב להצעה לדיון בוועדה הנצביע לאיזו ועדה. כאן קם רעש ודרשו ממני להצביע כל הצעה בעד ונגד ולא ראיתי כל הצדקה לדרישה זו. כי אם נצביע את שתי ההצעות בעד יהיה ברור מי הם החברים התומכים בדיון במליאה ומי הם התומכים בדיון בוועדה. לא היתה כל שאלה שמישהו אינו מציע לדון.

אם הייתי מצביע את כל שלוש ההצעות בעד ונגד יכול היה, באופן תאורטי להווצר מצב שלכל אחת מן ההצעות היה מתקבל רוב ואז ממילא הייתי צריך להעמיד להצבעה את שלוש הצעות אחת מול השניה. אני מצטער מאד שהבאתי בכלל את כל הענין הזה לכנסת מיד לאחר טכס השבועה השרים.

אני מבקש שיו"ר ועדת ^{המסדר} יאמר לי אם אני צודק בחושבי שקיימת הנחה יסודית שבשעת הישיבה יו"ר הישיבה ~~אחראית~~ הוא הקובע, ואם חושב אחד החברים שלא נהג נכון הוא יכול תמיד לערער בפני ועדת הפרושים.

אני התייעצתי עם חברי הנשיאות והם הסכימו לדעתי שהיה צריך להצביע את ההצעות רק "בעד". אני מבקש מאת ועדת הכנסת לתת לי הוראות כיצד להצביע וכן לקבוע שהיו"ר הוא הקובע בישיבות הכנסת. החלטתכם תשמע תקדים.

נ. ניר - סגן יו"ר הכנסת:

אני מצטרף לדעתו של יו"ר הכנסת כי גם אני מנהל לעתים את הישיבות וגם אני נתקלתי במקרים כאלה. העיקרון הראשון הוא שהיו"ר הוא הקובע בשעת הישיבה ואחר כך אפשר לערער על החלטתו בפני ועדת הכנסת.

לעצם אופן ההצבעה, היו לנו כבר תקדימים. פעם, בשעה שניהלתי את הישיבה, היו לפני ארבע הצעות: האחת לדיון במליאה ושלוש בנוגע לוועדות. ואז העמדתי להצבעה את שתי ההצעות לדיון במליאה ולדיון בוועדה האחת מול השנייה, ולפי תוצאות ההצבעה הזו ידענו אם להעמיד להצבעה את ההצעות בנוגע לוועדות. מאתה ההצבעה בעד ונגד כל הצעה היא מיותרת. מי שמצביע בעד העברה לוועדה, הרי הוא נגד דיון בכנסת.

י. בר-יהודה:

אני מצטער שאיני מסכים לדעת שני חברי הנשיאות שדברו לפני. ברצוני לומר כאן דבר ענייני: מה היה כאן העניין? למעשה היו ארבע הצעות ולא שלש, מפני שאחרי ההצעה לדון בכנסת קם ראש הממשלה ואמר מה שאמר והצביע לא לדון. הוא לא עמד על הצעתו. אני מזכיר זאת, כי רק אחרי שהוא הצביע את הצעתו הציע חבר הכנסת רובין, כי הצעה אולטרנטיבית, לבחור בוועדת חקירה. לולא היה לה אופי אלטרנטיבי, אפשר היה, לדעתי, להסתפק בזה שמצביעים רק בעד. לו היו ההצעות מנוגדות אפשר היה להצביע את שתיהן בעד. אבל במקרה זה, שההצעה היא אולטרנטיבית לדיון במליאה וצריך להצביע אותה בעד ונגד, אחרת חלק מן המצביעים אינו יודע כיצד להתנהג.

ד. בר-רב-האי: ביחס לחלק הראשון, אין בינינו חלוקי דעות. כלנו מסכימים לכך כי בזמן הישיבה היושב-ראש הוא הקובע ואין להתחכך אתו. אפשר לערער לפני ועדת הפרושים.

מכיון שהענין הגיע לשלחן זה, ברצוני לומר כי צד אני רואה את הדברים. בדבריו של בן-גוריון לא היתה הפעם כל הצעה להשבעה. היו"ר לא העמיד את זאת כהצעה להצבעה. על שלחן הנשיאות היו הצעות אולטרנטיביות: לדון בכנסת, או לדון באחת מועדות הכנסת.

בהזדמנות זו ברצוני שנשתחחד מהטרמנולוגיה הזו של ועדת חקירה פרלמנטרית. יש ועדות קבועות בכנסת ויש ועדות אד-הוק הנבחרות לתפקיד מסוים ואין צורך לשחק במלים "ועדה פרלמנטרית", ועדה מיוחדת או ועדה קבועה. ברור, שהיושב-ראש באופן הגיוני צריך היה לנקות את השלחן ולראות אם הרוב רוצה לדון במליאה או בוועדות ואם הרוב יחליט שהוא רוצה לדון בוועדה - יחליטו לאיזו ועדה.

ענין ההצבעות בעד ונגד, זוהי חרב פפיות. זאת אפשר לעשות בשלב אחרון של כל הצבעה, אם ישנה הצבעה של כמה וכמה הצבעות, ישנה אפשרות לקבוע קודם כל איזו הצעה מקבלת רוב. אם מתוך ההצבעות השונות נשארת החלטה אחת - אזני שולל אפשרות כזאת - אפשר להצביע בעד ונגד. ההצבעות בעד ונגד, כשלב אחרון של הצבעה, זוהי שוב פעם הבחינה היחידה של היושב-ראש; הוא צריך לדעת מתי יש הכרח לעשות זאת, כי הצבעות כאלה עלולות להביא לפעמים גם לידי אבסורד שכמה וכמה הצעות מנוגדות תכלנה רוב.

ז. יהודה: אני מציע להצביע תחילה אם היושב-ראש הוא הקובע את אופן ההצבעות.

ש. כז: אני יכול להסכים לדבריו של ראשונים של סגן יושב-ראש הכנסת, נ. ניר, שבמקרה כזה צריך קודם לדעת אם הכנסת רוצה לדון בזה או לא, אחרת אי אפשר לקבוע שום דבר. אבל, כאן הוצע שנצביע בלי "נגד" על כל שלש ההצעות והיו חברים שהיו רוצים להצביע בעד ההצעה להקים ועדת חקירה מיוחדת. היושב-ראש צריך היה לפחות לתת אפשרות, לאלה, שהצעתם תיפול, להצביע בעד הצעה שניה.

אני מסכים שההכרעה תהיה בידי היושב-ראש, אבל דרושה גמישות מסוימת.

י. בר-יהודה: ברצוני לומר שגם במליאה וגם כאן דובר על ועדת חקירה (ד. בר-רב-האי: זו נקראת ועדה מיוחדת). לא. כאשר מבקשים ועדת חקירה מיוחדת אין זאת אומרת שדורשים ועדה מיוחדת, כי ועדה מיוחדת אפשר להתאים כדי שהיא תהיה כמו כל הועדות האחרות; לענין חוקת השיפוט הצבאי, למשל, הוקמה ועדה מיוחדת. אבל, ועדת חקירה עוברת באופן אחר. פירוש מינוי ועדת חקירה הוא לא רק דיון, אלא חקירה. ההצעה להעביר לוועדת חקירה פרלמנטרית לא עמדה בניגוד להצעה לדון במליאה ועל כן מוכרחים להצביע אותה בעד ונגד.

פ. בן-עמי: דוקא לאחר הסברתו של חבר הכנסת בר-יהודה נתחזקה בי הדעה ששתי הברירות אינן סותרות זו את זו. היינו: לאחר שתקבע האולטרנטיבה הראשונה, קיימת עוד האפשרות להצביע בעד האולטרנטיבה השניה. אין לזה כל קשר אם זו היא ועדת חקירה או לא, או אם הכנסת תדון בענין החקירה או אחריה.

איש איננו שולל דיון. כלם מחייבים את הדיון, וכל אחד יכול להצביע אחר-כך לאיזו ועדה הוא רוצה להעביר את הענין. אין כל צורך להפוך שאלה כה עדינה לקפיטל מפלגתי. אם יחליטו לא לדון בשאלה זו בכנסת, אין זאת אומרת שמתנגדים לדיון.

אני מעיר כאן הערה נוספת לגבי ההתנהגות בישיבה. קבענו הלכה מפורשת שבשעת הישיבה היושב-ראש הוא הקובע ותמיד אפשר לערער בפני ועדת הפרושים.

הזו"ר י. הררי:

לדעתי אנו הולכים והורסים לאט לאט את הכנסת
ואת כל המסטר של הכנסת, ע"י חוסר משמעת כלפי
היושב-ראש בכל השטחים. בוחרים יושב-ראש היות ולא כל 120 חברים יכולים
להחליט בלי ויכוח ובלי הצבעה. היושב-ראש הוא רק כשר ודם ויכול לטעות,
אבל מוטב שהוא יטעה ויחליט אחד מאשר שתהיה מהומה וכל אחד יעשה כטוב בעיניו.
ברור, שלא ייתכן שבכלל בענינים כאלה יהיה סקנדלים. כמוכן שאחד לא יוכל
להתגבר על האחרים ואם בכנסת ישלטו אלה שצועקים יותר חזק - ישלחו לכנסת
אנשים שיודעים לצעוק יותר חזק. נקבע הלכה כזאת ונגמר.

אשר לעצם הענין: אינני יודע מדוע תמיד יש
פחד של הצבעה נגד איזו שהיא הצעה ותמיד רוצים לנצל את הפחד הזה. שני הדברים
האלה הם ענינים פוליטיים. לדעתי, אם אני מתנגד לברור משהו במליאה - אני
אצביע בלב שקט נגד ברור במליאה ואינני חושש שאפסיד על-ידי כך קולות של
בוחרים. אינני חושש להצביע נגד, כאשר אני חושב שכך צריך לעשות.

בענין ההצעות, בלי כל קשר למה שאמרתי קודם,
כאשר אני עובר על הפרטי-כל - ואני סומך רק על הפרטי-כל - אני רואה שראש
הממשלה אמר: "לכן אני חושב שאין לדון בכך". את זאת אפשר לפרש כהצעה
לעבור לסדר-היום. נוסף לזאת כאשר היושב-ראש הקריא את שלוש ההצעות להצבעה,
קם בן-אליעזר ואמר שישנה עוד הצעה - לנגד זה אמר לש ראש הממשלה: "אל תדבר
בשם ראש הממשלה". אני גם כן הייתי מפרש את הענין כפי שפרשו יו"ר הכנסת
אשר הבין שאין כל הצעה שלא לדון, והוא רצה להתגבר על המומנט הראשון:
אם לדון במליאה או בוועדה.

בהזדמנות זו ברצוני להזכיר לחברי הוועדה שבהצעות
לסדר-היום קיימות 3 אפשרויות: ברור במליאה, ברור בוועדה והעברה לסדר-היום.
אף פעם לא דנו על ברירה נוספת של ועדת חקירה פרלמנטרית. אני נגד הוספת
הברירה הזו מטעם פשוט מאד: משום שלא ברור עוד את הענין ואי-אפשר להחליט
שיש צורך בוועדת חקירה. כל ועדת חקירה מטילה צל על מישהו. ייתכן שהממשלה
או המציע את ההצעה לסדר-היום יבואו ויאמרו: אנחנו אשמים, טעינו, לא נעשה
זאת שנית. אך לא ייתכן להוסיף את הברירה של ועדת חקירה בהצעה לסדר-היום
בטרם שבררו אותה. התוצאה של ברור בוועדה או במליאה יכולה להיות, ועדת
חקירה פרלמנטרית מכיון שהכנסת או הוועדה הגיעו למסקנה כזאת.

אני הייתי מציע לוועדה, בלי כל קשר עם הענין הזה,
שנמשיך לנהוג בדרך זו שכל הצעה לסדר-היום יכולה להגמר באחת משלוש הדרכים:
דיון במליאה, דיון בוועדה או הסרה מסדר-היום. הכנסת יכולה להגיע לידי
מסקנה שכל ההסברים שניתנו לה אינם מספיקים והיא רוצה בוועדת חקירה.

ביחס לשלוש ההצעות: לו היו רק שתי הצעות: ברור
במליאה או ברור בוועדה אין ספק שצריך היה להצביע זו או זו, ולא צריך להצביע
נגד ואותה הצעה שהיתה מקבלת רוב היתה מחייבת את הכנסת. היות ונוסף ענין
ועדת חקירה פרלמנטרית - שלדעתי אי-אפשר היה להביא בשלב זה - היושב-ראש
היה צריך להצביע אם לדון במליאה או בוועדה, ואם היה רוב לדיון בוועדה היו
צריכים להצביע אם להעביר לוועדת הכנסת או לוועדת חקירה. אינני רואה מה העוקץ
בזה שדורשים הצבעה נגד.

כיו"ר הוועדה אני מסכם: אני מבין שאיש אינו
מערער על כך שההכרעה היא בידי היושב-ראש - אפשר להעיר את תשומת לבו,
אפשר לערער על החלטתו בוועדת הפרושים.

מ ח ל י ט י מ

בזמן הישיבה יו"ר הישיבה הוא
הקובע את אופן ההצבעה.

היו"ר י. הררי:

אשר למקרה דיון - אני הצעתי שיעמידו קודם להצבעה
את ההצעה אם לדון במליאה או בוועדה ואם יוחלט שבוועדה
נצביע לאיזו ועדה. אם יוחלט שהדיון יתקיים במליאה - תפתר השאלה.

צ. יהודה:

זו היתה הצעתו של יו"ר הכנסת ועלינו לאשר את הצעתו.

י. בר-יהודה:

היות ויו"ר הכנסת לא העמיד את השאלה כשאלת אסון אליו, אני מציע שמישהו אחר לא יעמיד

זאת בצורה כזאת.

אני מציע שקודם יצביעו בעד ונגד דיון במליאה; אם יוחלט נגד דיון במליאה, תועמדה כל יתר ההצעות להצבעה רק "בעד".

היו"ר י. הררי:

אני מעמיד להצבעה את שתי ההצעות:

1. להצביע "בעד" מליאה ו"בעד" ועדה;
2. הצעת י. בר-יהודה - להצביע "בעד ונגד".

ה הצבעה

- בעד הצבעה "בעד" מליאה ו"בעד" ועדה - 7
- בעד הצבעה "בעד ונגד" - 3

מחליטים

לאשר את ההצעת יו"ר הכנסת: להצביע "בעד" דיון במליאה ו"בעד" דיון בוועדה. באם תפול ההצעה לדיון במליאה - תועמדה להצבעה יתר ההצעות.

להשיל על ועדת המשנה לענייני תקנון לברר אם ישנה אפשרות להציע ועדת חקירה פרלמנטרית במקרה של הצעה לסדר-היום.

י. שפרינצק - יו"ר הכנסת:

בקשר לנ"ל ברצוני להעיר הערה אישית. באחד העתונים באמר בדו"ח על הישיבה הזאת (י. בר-יהודה: באיזה עתון?) אין זה חשוב, אבל כיון ששאלתני היה זה "המשמר", שם באמר שהיושב-ראש ניסה לאפשר למפא"י להתחמק מהצבעה. אני מודיע בפרוש: יש לי גם כן נטיות, אבל במקרה זה לא היתה לי כל נטיה לאפשר לסישהו משהו. אין זה בריא לעניינים. בכנסת צריך להיות מישהו שמאמינים לו. באותו רגע לא היתה לי כל כוונה לאפשר למישהו להתחמק מהצבעה, דוקא בעניין כל כך קל ערך ופרוצדוראלי. אני אף פעם אינני רוצה להראות נטיה לצד סוויים, אבל במקרה זה לא היתה לי כל נטיה כזאת.

י. בר-יהודה:

ברצוני להודיע שהדבר הזה לא הופיע בעתון מסעם אף אחד מחברי הכנסת.

היו"ר י. הררי:

קבלתי מכתב מיו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט, בו הוא מבקש מאת ועדת הכנסת להורות לו אם עליו לכנס את ועדת החוקה, חוק ומשפט, כפי שניקש חבר הכנסת נשם סיעת מפא"י, כדי לדון בתאריך הבחירות. יו"ר ועדת החוקה חוק ומשפט אינו רוצה בעצמו להחליט בעניין פרוצדורלי זה ומבקש מאתנו לתת לו הוראות בקשר לכך.

ג. גיר - יו"ר ועדת החוקה:
 הכנסת הטילה על ועדת החוקה להכין חוקת בחירות. הועדה הכינה חוקת בחירות, חוק מעבר והחלטה בדבר תאריך קיום הבחירות, והגישה זאת לכנסת. 3 הדברים האלה עומדים בסדר-יומה של הכנסת. היום פנה אליה חבר הכנסת לם בשם סיעת מפא"י וביקש לכנס את הועדה על מנת לדון מחדש בתאריך הבחירות. על דעת עצמי איני רוצה לקבוע תקדים כזה בענין פרוצדורלי.

ש. כ"פ:
 אני מצטער מאד שההצעה הזו הוצעה לוועדת הכנסת. זהו משחק עם כל הפרוצדורה של הכנסת. סוף כל סוף אם הועדה מחליטה משהו ומביאה לכנסת - הרשות בידי החברים לדחות את ההצעה, ואין כל צורך, על-ידי כל מיני הכנסות, שועדה, שקבלה החלטה, תצטרך לדון מחדש בענין, מפני שסיעה אחת שינתה את דעתה. יכולים תמיד להצביע נגד ההצעה ולהפילה. אני רוצה רק להזמין שברוך כלל יש בוועדות רוב למפלגות הממשלה והמיעוט הוא שמסתייג. אם אנחנו נקבל את ההצעה הזו - אזי, זה לא ימנע ממפלגות האופוזיציה להביא אותה הצעה בכל מיני מקרים, כי זהו תקדים, ותקדים שנרגיש את עצמנו רשאים לנצל אותו.

אני מציע שנבקש מיו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט להודיע לסייעה שפנתה אליו שאין הוא יכול לעשות זאת.

א. רוזיאל-נאור:
 אני תומכת בהצעתו של חבר הכנסת כץ לבקש את יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט לומר לחברי הועדה שאי-אפשר לכנס את הועדה גם מטעם נוסף: מרגע שהצעה מסוימת יוצאת מרשותה של ועדה והיא מונחת על שולחן חברי הכנסת, היא אינה נחלת הועדה יותר, בדיוק כמו הצעת חוק שחבר כנסת יוזם אותה ומביא לכנסת. מרגע שההצעה מונחת על שולחן הכנסת ונכנסת לסדר-היום, היא אינה נחלת הפרט, אלא הכלל. ההצעה הזו של ועדת החוקה, חוק ומשפט היא נחלת כל הכית והיא מונחת כבר כשבועיים על שולחן חברי הכנסת. היא אינה שייכת יותר לוועדת החוקה, חוק ומשפט והועדה הזו אינה יכולה לעשות בה את השנויים שנובעים מצביט שונים ומצבי רוח מסוימים והיא נחלת הכית והבית חייב לדון בזה, בפרט בנושא כל-כך רגיש שיגרור אחריו כל מיני הסברות ופרושים. אם בפעם הקודמת שדנו בהתנהגות היושב-ראש הפרוש היה מופרז - הפעם לא יכול הדבר להתפרש אחרת, כי זה יותר מדי ברור לעין. אין כל צורך להפוך ועדה מועדות הכנסת למכשיר למחשבות סיעתיות.

ס. בן-עמי:
 לדעתי יש להעמיד את השאלה הזו לא על רקע פניית סיעת מפא"י ליו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט אלא באופן יסודי יותר. זוהי שאלה יסודית ומעמיקה וועדת הכנסת מוסמכת לדון בה. הכנסת הטילה על ועדת החוקה חוק ומשפט, לאור מסיבות מסוימות, להכין את חוק הבחירות. ההחלטה התחילה במלים אלו: "לאור תוצאות ההצבעה ובאין רוב יציב לממשלה וכו'...". אני מסיק מכאן שהכנסת לא הכיעה את דעתה כי היא רוצה בחירות, אלא לאור המסיבות המסוימות שנוצרו היא מטילה על ועדת החוקה להכין חוקת בחירות.

אני בדעה שפניית סיעה ליו"ר ועדה לכנס את הועדה לשם דיון בשאלה מסוימת, אינה מחייבת; מכיון שסיעה אינה יכולה לתבוע להחזיר מהכנסת דבר שהוגש לה. אבל, לדעתי, המסיבות שהביאו להטלת הכנסת חוקת הבחירות על ועדת החוקה, אינן קיימות יותר, ועל כן אין יותר צורך בחוק זה.

ד. בר-רב-האי:
 איני רוצה להסתפק פה בתיכונן פרוצדורלי. הוא אמנם חשוב. ברצוני לומר כאן, במאמר מוסגר, שאני חולק באופן יסודי על הגישה האוסרת שאין רשות לסייעה לתבוע רויזיה של הצעה שכבר נתקבלה. אנחנו כל הזמן טוענים ששליש מחברי הועדה

ד. בר-רב-האי:

יכול לדרוש לכנס את הועדה אך כרגע אין זה חשוב - חשוב דבר אחר. אני בקשתי קודם דשות הדיבור להצעה לסדר ואם כי איני מזדהה לגמרי עם הנימוקים של חברי - אני מזדהה עם המטרה. הרוב בוועדת הכנסת רשאי להחליט על דבר שאני עומד להציע:

יש דיון על חוקת הבחירות ויש דיון על ההחלטה על יום הבחירות; הצעתי היא להפריד בין שני הדיונים האלה. היום נביא לכנסת את הצעת חוקת הבחירות ונתחיל לדון בה. ההחלטה על יום הבחירות יכולה לבא רק לאחר סיום הדיון בחוקת הבחירות.

אם נפריד בין שני הדברים האלה - השגנו את המטרה, שיש לי רושם שרוב חברי ועדת הכנסת שותפים לה. דומני שגם סיעת מפא"י תוכל להסתפק, אם נחליט על הפרדה, בישיבה רציפה של ועדת החוקה כדי להעלות שם את הבעיה - בין אם היא תצליח בכך או לא תצליח. על כל פנים, קבלנו החלטה שכל ועדה רשאית לשנות את ההחלטות שקבלה. (י. בר-יהודה: לא לאחר שהוגשו כבר למליאה).

י. כסה:

קודם כל אינני חושב שאפשר לקבוע הלכה שאין להחזיר חוק שהונח על שולחן הכנסת. (י. בר-יהודה: הכנסת יכולה). כל זמן שהכנסת לא דנה בחוק אין לה חזקה עליו. כאשר היא מתחילה לדון בו - יש לה חזקה על החוק. מדוע? מפני שמה פרוש הבאת הצעת חוק? הועדה דנה בחוק, הכינה אותו והעבירה אותו לכנסת. יכולים להווצר מצבים שונים וכל הועדה יכולה לדרוש להחזיר את החוק. כל הבית יודע שיש לשנות את תאריך הבחירות ואתם רוצים להאחז כאן בפורמליות יבשה. זה אבסורד גמור.

איננו יכולים לקבוע הלכה כזו, ואם כן - נתוכח על הענין, כי זהו ענין פרוצדורלי פרלמנטרי חשוב מאד. אפשר להביא לפעמים את כל המדינה לידי גיחוך, מפני שישנה החלטה פורמלית שאם החוק מונח על השולחן אסור לנגוע בו.

אשר לעצם הענין: מה פה המצב? הבית יודע שבחירות בתאריך זה שקבעה הועדה - לא יהיו, מפני שראש הממשלה הודיע על יטוד מה נבחרה הממשלה. לדעתי, באשור הממשלה - אושר גם הדבר הזה. נוסף לזה, שמענו שהממשלה בעצמה רוצה להכניס לכנסת הצעת חוק בדבר מועד כהונתה של הכנסת הזאת, ועוד אמרים שהממשלה מתעלמת. יתפן שבעוד ימים מספר תגיש לנו הממשלה הצעת חוק כזו ואינני מבין מדוע, רק משום שישנה החלטה פורמלית, צריך היום להתוכח בכנסת.

אני חושב שועדת הכנסת רשאית להחליט שיש לדון רק בחוקת הבחירות ולא בתאריך הבחירות. יושב-ראש הועדה יכול לומר שבשעה שהוטל על ועדת החוקה לקבוע את יום הבחירות היום המסיבות אחרות. אני תומך בדעה שהיור ירצה על חוקת הבחירות היום.

י. בר-יהודה:

אני מבקש את חבר הכנסת כסה לא לדבר על תמרונים, כי את ההחלטה על קיום הבחירות ב-20 לפברואר, קבלנו גם בקולות מפא"י. עכשו יש לכם תמרון אחר ואיני מחויב לעזור לך בתמרון שלך; תעשה אותו כפי שתעשה.

אני רוצה שיו"ר ועדת הכנסת יזכיר לחברים עוד דבר אחד, חוץ מהענין שהוטל באותו יום על ועדת החוקה, חוק ומשפט. הכנסת החליטה שעד יום רביעי הקודם צריך להביא לכנסת את חוקת הבחירות. נוסח ההחלטה כולל גם את ענין יום הבחירות. את ההחלטה המלאה יכולה לשנות רק המליאה. כמובן, בסוף הדיון, בהתאם להחלטת מליאת הכנסת, אפשר להוריד את הכל מסדר היום או חלק מן ההצעה. בדיוק כמו בשעה שהממשלה מכניסה חוק, אפשר בגמר הדיון להציע להוריד מעל הפרק או להחזיר לוועדה. אבל זאת אפשר לעשות רק בסוף הדיון. אני רוצה להציע לחברי מפא"י שהדיון יהיה ביחד. בין כך יצטרכו להצביע על 3 הדברים, כי החלטת הכנסת דברה על שלושתם, וכך נחסוך זמן. כאשר זה קושר אותי בידיים ורגליים - זה דבר פורמלי, וכשזה קושר אותך - זה גם כן מחייב.

י. בר-יהודה:

אני לכן מציע:

א. להחליט שדבר שכבר מונח על שולחן הכנסת ויצא מרשות הועדה - אין הועדה יכולה לדון בו מחדש, אלא אם המליאה מחזירה לה אותו. אם יוחלט כאן שאפשר לקחת בחזרה את החוק - נשמע בזאת בנוגע לכל חוק אחר ולכל ועדה אחרת. אני אומר שאסור - אבל אם מותר - מותר יהיה גם לי. ואני מודיע מראש שאשתמש בזה שמוש רחב מאד בכל מקרה, שמבחינה טכנית יהיה הדבר נוח לי.

זוהי התשובה לשאלת יו"ר ועדת החוקה,

חוק ומשפט.

ב. אשר להצעת ד. בר-רב-האי: אני מזכיר לכם שקיימת החלטה מפורשת של מליאת הכנסת ורק בסיום הדיון אפשר יהיה להציע את אשר תרצו להציע.

צ. יהודה:

לדעתי, ועדת התקנון תצטרך לקבוע אם אפשר להחזיר לוועדה חוק שהונח כבר על שולחן הכנסת. כיום איננו צריכים לקבוע שום כלל. אני תומך בדעתו של חבר הכנסת בר-יהודה, שהדבר יכול רק להזיק לכנסת ולא להועיל, מפני שאין לדבר גבול. יחד עם זה אני תומך בהצעתו שהפרוצדורלית של חבר הכנסת בר-רב-האי להפריד בין שני הסעיפים.

היו"ר י. הררי:

אני בשום פנים איני מקבל את דעתו של חבר הכנסת כסה שועדת הכנסת אינה יכולה לקבוע הלכה בענין זה (י. כסה: לא אמרתי זאת). כן אמרת. הועדה היחידה המוסמכת לדון בזה, היא ועדת הכנסת. אפשר רק להציע לוועדת הכנסת שלא תקבע הלכה תמידית בענין, אלא תדון רק בענין זה בלבד ואחר-כך נקבע באופן כללי (י. כסה: לזה התכוונתי).

בין אם יחליטו כך אני סבור שועדה אינה יכולה להוציא מסדר-יומה של הכנסת סעיפים שהוכנסו לתוכו או לשנותם. הכנסת היא הקובעת מה שהועדות צריכות לעשות. לאחר שועדה הביאה חוק בפני המליאה והוא מונח על שולחן הכנסת, אין הועדה יכולה לקחת אותו חזרה. היא היתה צריכה לעשות את השקולים שלה קודם לכן. בצורה כזאת, יכול כל אחד לבא ולומר שהדבר ערד לא בשל. אני טענתי בוועדת החוקה, שכל מה שעשתה ועדת החוקה אינו חוקי ואני שמרתי לעצמי זכות זאת למליאה. אין זאת אומרת שועדת החוקה יכולה להתאסף בלי הכנסת ולקחת בחזרה חוקים שהגישה לכנסת.

אני מציע לקבוע פה הלכה בענין זה, לא כמו בהצעת חוק של הממשלה או של חבר פרטי, מפני שהממשלה יכולה בכל שעה להוסיף דברים וכך יכול לעשות גם חבר פרטי. אבל, ועדה שישבה ודפה, והחברים לא רשמו לעצמם הפתיגויות - לא ייתכן שתתאסף ותחליט שכל מה שעשתה בטל ומבוטל, לאחר שכבר הוגש למליאה. אין זה מונע מן החברים לקום במליאה, לפני שיוחל בדיון, ולהציע להחזיר לוועדה, מפני שהכנסת היא סוברנית להחליט. (י. בר-יהודה: לפי החוק, בסעיף הנמצא בסדר-היום לקריאה ראשונה, אם 4 חברים דורשים דיון - מתקיים הדיון). 4 חברים יכולים לדרוש דיון אם זה עומד בסדר-היום. אני מציע לא לדון בזה. הכנסת היא סוברנית להחליט אם תתקיים קריאה ראשונה. (י. בר-יהודה: האם זה נוגע גם לסעיפי הממשלה?). לדעתי כן.

אינני יודע כיצד תובא הצעתו של חבר הכנסת בר-רב-האי להפריד בין הסעיפים.

ד. בר-רב-האי:

לא הבאתי את הצעתי בדרך הרגילה כי היא היתה משולבת בדיון הקודם. אני רציתי להציע את הצעתי עוד לפני שידעתי על בקשת סיעת מפא"י. ועדת הכנסת אינה פועלת בחלל ריק, היא בבואה נאמנה של יחסי הכוחות בכנסת.

ד. בר-רב-האי:

בישיבת הכנסת האחרונה הובע לממשלה אסון והיא הושבעה, וכפי שאמר כבר חברי כסה, היא מתכוונת להביא לכנסת חוק על דבר סועד כהונתה של הכנסת. ברור, שועדת הכנסת אינה יכולה להעלים עין מן הסציאות הזאת. חוקת הבחירות אינה קשורה בתאריך הבחירות. אינני רואה כל יסוד לא להתחיל בדיון מקיף על חוקת הבחירות בלי כל קשר עם ההחלטה ביחס לתאריך הבחירות. אלה הם שני חוקים נפרדים. הבעת האמון של 69 אומרת משהו בנוגע לתאריך הבחירות. למה לנו לשחק במחבואים ולומר ששום דבר לא קרה. אתה תעמוד על הזכות הפורמלית של 4 חברים לדרוש דיון - כל הישיבה תהפך להצגה מחוסרת כל טעם ומחוסרת כל מסקנה מעשית, מבלי שכל הויכוח על חוקת הבחירות יקרב אותנו לחוק יסודי ראשון. הפרדה זו היא לתועלת הענין.

י. בר-יהודה:

ההחלטה הפורמלית של הכנסת שעד יום רביעי יש להביא את חוקת הבחירות עוד לא בוטלה. האם רשאית ועדת הכנסת לבטל אותה? (ד. בר-רב-האי: הצעתי להפריד את הדיון). לא חשוב אם הדיון יהיה היום או מחר - אבל רק המליאה יכולה להחליט להוריד את זה מסדר-היום.

ד. בר-רב-האי:

אני מניח שבאחת הישיבות הקרובות של ועדת החוקה יתקיים דיון והדבר יגיע למליאה.

הי"ר י. הררי:

האם אנחנו דנים בהצעתו של חבר הכנסת בר-רב-האי, שהוא מכניס אותה לסדר-היום?

י. בר-יהודה:

לדעתי אין אפשרות להעמיד לדיון דבר העומד בניגוד להחלטת המליאה.

ש. כץ:

אני חושב שהועדה אינה יכולה להחליט על השאלה שעורך חבר הכנסת בר-רב-האי, בעיקר לאחר ההסברה שלו. הפרדנו בין שתי השאלות גם בוועדת החוקה, חוק ומשפט וכל אחד רשאי לבא לכנסת ולהציע את הצעת חבר הכנסת בר-רב-האי להפריד או להפריד בין שני הדברים. אבל, הועדה הזאת אינה רשאית להחליט. אני מציע להתרכז רק בשאלה שאנו יכולים לדון בה והיא - השאלה שהציג בפנינו יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט.

צ. יהודה:

איני יודע למה החברים מתנגדים לדבר שיקל על עבודת הכנסת. כל התציון של התאריך שנקבע תלוי בגמר החוקה. (י. בר-יהודה: גם את זאת תאמר במליאה). אני הייתי מציע לכם לא להכביר על הכנסת ולהצטרף להצעתנו.

הי"ר י. הררי:

אינני רואה בשום אופן כיצד אפשר להפריד, כי איני מסכים לאף מלה אחת שכתובה בחוק הבחירות. ברגע שאתה מוחק את התאריך אין כל ערך לחוק.

כפי שאני מבין אין איש שמציע שהחלטה תתקבל רק למקרה זה. ישנה הצעה לקבוע שלאחר שועדה מסרה חוק למליאה - אין הועדה רשאית בעצמה להחזיר אותו.

ד. בר-רב-האי:

אני מציע בכלל לא לדון בזה.

הי"ר י. הררי:

בשעה שאומרים שלא דנים, פרוש הדבר, שיו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט ינהג לפי ראות עיניו.

הי"ר י. הררי:

אני מציע לא לדון על הענין מבחינת הסדר שבו הוא מופיע בסדר-היום. במקרה הוכנס ענין התאריך כסעיף ב'. ברגע שהדבר מונח על השולחן - אי-אפשר לסנוע מבן-אדם לדבר גם על התאריך. אם יש מישהו שרוצה לסנוע דיבורים על התאריך - מוטב שידברו על עצם החוק, על מכנהו וכו', ואל יבטלו זמן על התנצחות בנוגע לתאריך.

לדעתי, אם אין דוברים להפסיד זמן - לא צריך להפריד בין שלושה הסעיפים והקריאה הראשונה צריכה להיות לפל 3 הסעיפים יחד.

י. בר-יהודה:

איננו יכולים לשנות את החלטת המליאה.

הי"ר י. הררי:

ישנה דעה האוסרת שועדת הכנסת אינה רשאית להחליט בשאלה זו. אני אעמיד זאת להצבעה.

ה צ ב ע ה

- 5 - בעד ההצעה שועדת הכנסת מוסמכת להחליט
- 3 - נגד

מחליטים:

שועדת הכנסת מוסמכת להחליט.

י. בר-יהודה:

יש לי ערעור על חוקיות החלטה זו של ועדת הכנסת, בפני המליאה.

הי"ר י. הררי:

עלינו להחליט אם הקריאה הראשונה תהיה בכל שלשת הסעיפים יחד או בכל סעיף באופן נפרד.

ה צ ב ע ה

- 3 - בעד קריאה ראשונה בשלשת הסעיפים יחד
- 6 - בעד קריאה ראשונה בכל אחד משלשת הסעיפים לחוד

מ ח ל י ט י מ:

שלשה החוקים יובאו לכנסת כשלשה חוקים נפרדים ותתקיימנה שלש קריאות ראשונות.

י. בר-יהודה:

אני מניח שאני אקבל זכות ערעור על חוקיות החלטה זו של ועדת הכנסת בתחילת הישיבה. אין זה ערעור לגופם של דברים, אלא על זכותה של ועדת הכנסת לדון בהם.

י. בר-יהודה:

לאור ההחלטה שנתקבלה - האם עלי להרצות שלש פעמים?

כודאי.

הי"ר י. הררי:

ברצוני לדעת כיצד לנהוג לאחר שחבר הכנסת בר-יהודה יערער בפני הכנסת. י. שפרינצק יו"ר הכנסת:

אני מוכן להגן על זכותה של ועדת הכנסת
לדון בשאלה. על תוכן ההחלטה אינני מוכן

היו"ר י. הררי:

להגן.

י. שפרינצק יו"ר הכנסת:
זאת אומרת שלאחר שיו"ר ועדת הכנסת יגן
על סמכותה של ועדת הכנסת להחליט בענין
יועמד ערעורו של חבר הכנסת בר-יהודה להצבעה ואם יוחלט שועדת הכנסת אינה
זכאית לדון בשאלה - יכנס ההסדר של ועדת החוקה. אם הרוב יחליט שועדת
הכנסת היתה זכאית לדון - יכנס ההסדר של ועדת הכנסת.

אני מבקש להעמיד בסדר-היום את שאלת
זכויותיו של שר שאיננו חבר כנסת.

ד. בר-רב-האי:

נצטברו 21 הצעות לסדר-היום ויש בדעתנו
להקדיש את יום ד' להצעות אלו.

ח. שפרינצק - יו"ר הכנסת:

לדעתי, אין זה עניינה של ועדת הכנסת באיזה
יום להביא את ההצעות לסדר היום. הנשיאות

היו"ר י. הררי:

היא הקובעת.

אני מסכים שאת היום קובעת הנשיאות אבל
אני רוצה שנקבע שני דברים אחרים:

י. בר-יהודה:

א. שאנו חוזרים לסדר הקודם, שלפיו רק פעם
בחודש מתקיימת ישיבה גם ביום כביעי.
ב. שאנו דורשים מפ"נשיאות" לא לפסוח על
הישיבה העשירית להצעות של חברי הכנסת.

אני מציע לדון בהצעתו של חבר הכנסת בר-יהודה
בקשר למועדי הישיבות, מחר, וכן גם בהצעת
חבר הכנסת ד. בר-רב-האי בקשר לסמכויות
שלן שאיננו חבר כנסת.

היו"ר י. הררי:

הישיבה ננעלה בשעה 13.30